

predloge in nasvete križem sveta, bi še danes ne imeli ničesar v rokah. Saj vemo, kako se godi s takimi vprašanji! Zaveza pa nam je dala temelj, ki je na njem dalje snovala ljubljanska anketa in ki ga proučavajo v Beogradu in Zagrebu. Tako stojimo na trdnih tleh, kar je vsekakor bolje, nego da bi plaval po zraku. Izdelki teh anket pridejo z našim načrtom vred v splošno razpravo javnosti, in takrat bo dana vsakomur prilika, da po mili volji izpreminja bistvo in odstotke! Končno besedo pa izreče Narodno predstavništvo. Mislimo, da je to dovolj demokratsko in stvarno, pa moramo biti Zavezi le hvaležni, da je izprožila plaz, ki poruši staro in nam prinese novo šolo. Ko bi Zaveza ne dala iniciative in materiala, bi pikolovci in doktrinariji še danes mirno sedeli na zapetih. — Predloge tov. Hudeta smo izročili vodstvu Zaveze, da jih porabi na pristojnem mestu.

Kaj bo s šolskimi knjigami?

Naše dosedanje knjige so v Jugoslaviji nerabne. O zemljepisnih in zgodovinskih knjigah niti ne govorimo. Izginiti pa morajo iz naših šol tudi računice, čitanke in slovnice. Preveč so impregnirane od avstrijskega duha. Z vsake strani naših čitank in slovnice ti udari v nos kak stavek, odstavek ali pesemca, ki proslavlja avstrijske cesarje, kakega člana habsburške rodovine ali Avstrijo sploh. Takih knjig nikakor ne moremo trpeti v naših šolah. Toda s čim naj jih nadomestimo? — Čez noč ni mogoče prirediti novih učnih knjig, ki bi zadoščale vsem novodobnim zahtevam; za to je treba mnogo premišljevanja in truda. Prešlo bo še mnogo časa, preden nam bodo na razpolago.

Brez knjig pa je pouk suhoparen, dolgočasen, mrtev — skoro nemogoč. Treba je nadomestila vsaj za čitanke. Kot nadomestilo naj se osnuje „Šolski list“, sličen onemu, ki so ga ustvarili vrli koroški tovariši. Stvar je nujna, s prihodnjim šolskim letom mora biti list učitelstvu in šolski mladini na razpolago. Pozivljamo tedaj višji šolski svet, da se loti takoj akcije za oživetje te ideje. Da pa pojde zadeva hitreje od rok, prihajamo tu takoj s konkretnimi predlogi:

1. List naj izide štirikrat na leto, t. j. vsako četrtletje v treh oddelkih: za nižjo, srednjo in višjo stopnjo.

2. Vsaka četrtletna številka naj prinese učno snov, primerno za dotični letni čas in za dotično učno stopnjo.

3. Vsak učenec, oziroma vsaka učenka mora imeti v roki en izvod lista.

4. Da se izbere primerna učna snov, naj se skliče anketa, ki sestavi program posameznim številkam in pritegne sposobno učitelstvo, da sestavi dotične članke, oziroma berilne sestavke.

5. V anketo naj se pozovejo tovariši in tovarišice, ki jih imenuje vodstvo Zaveze.

To so naši predlogi; prosimo pa tovariše in tovarišice, da izjavijo svoje mnenje o njih, ker več oči, več vidi, več glav, več ve.

Pripominjamo, da se bo na ta način v „Šolskem listu“ nabralo dovolj dobrega gradiva, ki ga bo lahko potem odbrati in porabiti pri sestavi novih, za stalno uvedenih beril.

To pozna vse učitelstvo, torej bo izbirala dobra in zanesljiva.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ **Pedagoško društvo v Krškem** je imelo svoj redni občni zbor v soboto dne 14. junija. Vkljub neugodnemu vremenu se je zbralo do 70 naših članov. Ker ni bilo predsednika, je prevzel tajnik vodstvo zborovanja. Pozdravil je vse navzoče tovariše in tovarišice, ki so se po dolgih vojnih letih zopet prvokrat sestali na občnem zboru našega društva. Koliko gorja je moralo zlasti učitelstvo pretrpeti tekom vojne! Toda zdaj bodi pozabljeno vse, kajti to, kar se je doseglo, je vredno našega trpljenja — dosegli smo našo osvoboditev in ujedinjenje našega troimenskega naroda. Naša sveta dolžnost je sedaj, da vzgajamo Jugoslaviji zveste državljane, da vzgajamo pošten, razumen in delaven narod.

V toplih besedah se tajnik spominja prejšnjega predsednika Dragotina Humeka, sedanjega ravnatelja na meščanski šoli v Mariboru in pozivlja zborovalce, da se mu pismeno zahvalimo za trud in požrtvovalnost, s katero je toliko let tako uspešno vodil naše društvo. Želimo mu tudi v novem delokrogu najlepših uspehov. Na predlog ravnatelja Tom. Romiha se ga soglasno izvoli za častnega člana.

Ker je bil tovariš strokovni učitelj Magerl brzojavnim potom pozvan na službeno mesto v Veikovec, prečita njegov referat tov. Bernot. „Novi cilji — nova pota“ — v tem referatu daje tov. Magerl navodila, kako naj učiteljstvo uspešno sodeluje pri sanaciji sedanjih nezdravih socialnih in političnih razmer ter pri zgradbi nove države.

Na splošno željo zborovalcev se naprosi tovariš Magerl, da priobči svoj izborni referat v „Tovarišu“. Za njegov trud se mu pošlje pismena zahvala.

Tov. Skulj predlaga, da se zaruži učiteljstvo oben pokrajinskih organizacij v skupno stanovsko organizacijo in izvaja:

„Cujejo se vedno jasneje klici po združenju učiteljstva oben organizacij v skupno, izključno stanovsko organizacijo. Misel je gotovo idealna in vsak resničen šolnik jo mora pozarjaviti, koor stremi za svobodni razvoj učiteljskega stanu in šole.

Zdi se mi pa, da je nastalo v tem vprašanju preveč prerekanja v posameznih zborovanjih in da diši vse to, kar sem že slišal v raznih poročilih, preveč po stari metodi, da nekateri kar ne morejo na reemna tla.

Natočimo si enkrat čiste vode! Združitev se ne da doseči kakor nekateri mislijo kar tako po tinem, na lepo. Preveč smo trpeti za svoj in ugled šole, za svojo organizacijo in svojo predvsem stanovsko prepričanje in zavest, da bi sedaj kratkoročno rekli: „No, pa je vse dobro, pa bomo prijatelji!“ — Pa bi to tudi ne bilo zdravo, kar bi se kasneje gotovo pokazalo. Smatram, da je vsak ud bodisi te ali one organizacije resen član, nikaka „dvoživka“.

Zato se mora tudi resno oklepiti svoje organizacije in se je zavedati, dokler obstaja vsaka zase kot taka.

Pri zborovanjih teh organizacij, pri katerih naj sodeluje kolikor največ mogoče učiteljstva, naj izrazi učiteljstvo svoje mnenje glede združenja in pošlje ta sklep vodstvu dotične organizacije. Ko bode tako jasno mnenje vsega učiteljstva, naj sestavita obe organizaciji program, na podlagi katerega je združenje mogoče. Program se ima doposlati vsem učiteljskim društvom, organiziranim v dotični organizaciji, v pretres. Po končani reviziji ga sprejmeta obe organizaciji kot veljavno formo. V posvetu pri sestavljanju organizacijskega statuta naj bodo zastopani člani obeh organizacij po proporcionalnem številu z ozirom na uclanjenost.

Po daljši debati se sprejme resolucija, ki jo je sestavil tov. Skulj. Resolucija se glasi: „Vsi, ki nam je mar za resničen razvoj šole, za svobodo in moč učiteljskega stanu ter za jakost naše domovine, želimo, da se združi učiteljstvo v skupno stanovsko organizacijo. Pozivljamo „Zavezo“, naj pozove vsa okrajna učiteljska društva, da podajo jasno izjavo glede združitve. Isto naj stori „Slomškova zveza“ po svojih podružnicah. Ako je večina učiteljstva za združenje, naj sestavita obe organizaciji, zastopani po proporcionalnem številu članov, statut, ki tvori podlago združenju. Sestavljeni statut naj se pošlje vsem učiteljskim društvom v pregled in presojo. Po reviziji ga zastop obeh organizacij, zastopani po proporcionalnem sistemu, odobri in realizira.

K tej anketi imenuje vsako okrajno učiteljsko društvo vsaj po enega člana, tako, da bo primerno zastopana tudi dežela.

Tovariš Skulj razpravlja o naredbi št. 4337 dež. vlade za Slovenijo z dne 5. maja 1919. Ta naredba zadeva kruto naše zahteve, da se poskrbi učitelstvu primerno stanovanje. Po danem odloku ima okr. šol. svet odločati, katero stanovanje je primerno. Do danes ne vemo, kako so v tem oziru odločili, dasi s 1. julijem stopi naredba v veljavo. Koliko stanovanj učiteljev oz. nadučiteljev odgovarja zahtevi „primerno in porabno“ z ozirom na naš stan in higijenske zahteve?

Vprašati se moramo, kaj bo rekel k temu lastnik stanovanja, oziroma kakšno stališče bo imela dotična učna moč. Od krajnega šol. sveta kot lastnika bo živil učitelj še vedno bonitetno prostega stanovanja, v resnici pa ga bo drago plačeval. Vemo, kako je s popravami, slikanjem itd. enakih stanovanj.

Ni pa tudi plačilo sorazmerno. Vzemimo učitelja, ki ima eno sobo. Ta bo plačeval razmeroma kaj drago stanovanje v primeri z na isti stopnji stoječim tovarišem, ki ima najeto stanovanje. Z njegovim avanzma pa se bo dvignila tudi cena njegovemu stanovanju, dasi bo ostalo ravnoisto.

Prav to velja za stanovanje šol. voditelja. Pri tem pa moramo poudariti še nekaj. Voditelj je takorekoč oskrbnik šole, zlasti na deželi. Koliko ima on skrbiti pri stavbi za popravila, za snago i. dr. Saj vemo, kaj so krajni šolski sveti storili do sedaj v tem smislu! Za vse to pa naj

voditelj še plača drago stanovanje in poleg vsega tega še živi miloščino, da stanuje zastoj!

Mnogi krajni šolski sveti so bili dosti modri in so skrbeli za prosta stanovanja, dobro vedoč, da bodo s tem pridobili boljše moči. Kdo bo danes še kaj na to dal? Vesel bo, ako nima prostega stanovanja, posebno, ako je v višjem plačilnem razredu. —

Po debati se sprejme naslednja resolucija: „Zaveza“ se pozivlja, da poskrbi po svojih zastopnikih, da se naredba dež. vlade št. 473, tačka 1 b) z dne 5. maja 1919 — razveljavi. Poskrbi pa naj se, da dobi vsaka učna moč naknadno stanovanje, če pa to ni mogoče, pa primerno stanarino.

Tovariš Benedičič predlaga naslednjo resolucijo: „Zaveza naj deluje na to, da se, kakor uradnikom, tudi učiteljem in njih družinskim članom dovoli polovična vozna cena na železnici.

Resolucija se soglasno sprejme. Na predlog tov. Levstika se sprejme protestna resolucija proti razkosanju slovenskega ozemlja, ki se brzojavno pošlje dež. vladi.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen novim predsednikom tov. Maks Hočevnar, strok. učitelj mešč. šole v Krškem, ki je takoj po izvolitvi, burno pozdravljen, prevzel vodstvo zborovanja. Tajnikom se je izvolil zopet tov. Leopold Levstik, za blagajničarko pa tovarišica Pavla Zirer.

Po novih pravilih so se izvolili tudi trije predsednikovi namestniki in sicer: za okrožje Krško tov. Josip Bernot, za okrožje Tržišče tov. Andrej Skulj, za okrožje Št. Jernej pa tov. Karel Trost. V odbor so bili še voljeni tov. Janko Golob, Miha Kosec, Aleksander Lunaček in tovarišiči Malči Kobal in Marija Grčar. Za pevovodjo se je izvolil tov. Josip Vutkovič.

Po volitvi odbora so se še izvolili delegati, ki bodo zastopali društvo na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 5. in 6. septembra.

Leop. Levstik, t. č. tajnik.

+ **Slovenjebistriško učiteljsko društvo** je imelo svoje izletno zborovanje dne 5. junija t. l. v Spodnji Polskavi.

Predsednik tovariš Sabati je pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravil gosta profesorja g. Iv. Favaia in lepo število zbranih članov. — Učiteljsko društvo pozdravlja prizadevanje ustanovitve osrednje učiteljske organizacije v kraljevini Srbob, Hrvatov in Slovencev. Glede obstoja Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Stajerskem se strinja s sklepi Zvezine delegacije v Celju dne 16. aprila t. l. Kar se tiče načrta preustrojitve šolstva in narodne vzgoje se pridružuje učiteljstvo raznim dodatnim in izpreminjevalnim nasvetom, ki jih je že prinesel „Učit. Tovariš“. Sicer pa pride vsa zadeva itak spet, ko bo anketa proučila ves načrt, v pretres na učiteljskih sestankih. Učiteljstvo se vzpodbuja pomagati pomnoževati rezervni sklad Zaveze. Zneski se naj pošiljajo naravnost Zavezi. Od zvišane članarine 48 K se pričakuje doplačanje vsaj polovico zneska. Delegatom k delegacijskemu zborovanju Zaveze dne 6. septembra t. l. v Ljubljano se izvoli tovarišica Otilija Feiglova, za namestnico pa tovarišica Marija Schweigerlerjeva. — Nato je prišlo na vrsto predavanje profesorja Iv. Favaia. V poldrugo uro trajajočem govoru je opisal razvoj socialne ideje od Grkov počenši do svetovne vojne. Našel nam je znamenite moze vseh držav, ki so si prizadevali na ta ali oni način udeležiti socialne ideje. Izvaja, da je socializem faktor, ki se dandanes povsod poraja in zbujata ter priporoča, da se naj tudi učiteljstvo zainteresuje zanj. Govorniku se predsednik za njegovo obširno in temeljito predavanje iskreno zahvali. Po zaključju zborovanja smo se podali v narodno gostilno Feliksa Wolfceta, kjer smo vkljub sedanjim razmeram bili prav po ceni in jako dobro pogoščeni. Prijateljsko se razgovarjajoč, smo tudi marsikatero zapeli in se veselili, dokler ni prišel čas, ki nas je spominjal odriniti na vlak.

+ **Ljubljansko učiteljsko društvo**. Ker moramo poravnati prihodnji mesec naročnino za liste svojih članov napram „Zavezi“ sem naprosil na vsaki šoli tovariša, da pobere članarino za l. 1919. S pobiralo polo sem poslal tudi za vsakega člana izkaz o vplačani vsoti. Članom, ki imajo poravnano članarino za vse leto, pošljem posebno potrdilo o prejetem znesku.

Upam, da se blagohotno odzovete vsi pred sklepom šol. leta.

Miro Repovš, t. č. blagajnik.

+ **Učiteljski sestanek v Grahovem** dne 5. junija 1919. Tovariš predsednik M. Kabaj otvori zborovanje in zahvali navzoče za polnoštevilno udeležbo. Nato prične predsednik s predavanjem o samoučenju srbohrvaščine. Glavne misli pre-

davanja so, da se dá srbohrvaščina s pridnostjo priučiti tudi brez kurzov. Razkazal in navedel je razne učne pripomočke. Ako smo bili usposobljeni poučevati nemščino, ki nam je tuja in nesorodna, s tem večjim veseljem in vnmemo se nam je treba poprijeti učenja do usposobljenja jezika nam sorodnega bratskega naroda Srbohrvatov. Sprejeta je bila resolucija, da naj se srbohrvaščina uvede kot obvezni predmet za 5. in 6. šolsko leto ter naj se čimprej pripravijo v ta namen potrebni učni pripomočki, in sicer abecednik za učenje cirilice, berilo v latinico in cirilico ter kratko slovnico in slovarček.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

1. Resolucija tovariša Kobala na višji šolski svet za volitev učitelja večšaka v šolski odbor v Cerknici.

2. Resolucija tov. Harmela o izenačenju draginskih doklad učiteljstva z uradniki in takojšnjo izplačilo nabavnega pri-

spevka.

3. Resolucija tov. Kobala, da se naj vštejejo vojna leta učiteljstvu v službena leta, in sicer aktivnim vojakom po 6, vsem drugim pa po 9 mesecev za eno leto.

4. Volitev ternopredloga za šolskega nadzornika se je odložila do časa, ko bo odprta meja tudi drugi polovici okraja, da bo mogoče vsemu učiteljstvu logaškega okraja se posvetovati v tem oziru. Pač pa je bila sprejeta resolucija tov. Kabaja, da naj bo v bodoče šolski nadzornik samo nepristranski večšak in pospeševalec šolstva.

5. Tudi predlog tov. Žebreta o dopustih učiteljstva, da naj višji šolski svet poskrbi za namestnike, je bil soglasno sprejet.

6. Sprejet je bil protest tov. Kobala o premetitvi stalno nameščenega tovariša Ruperta Smolnika potom šolskega odbora v Cerknici iz Starega trga v Babno polje brez preiskave in vzroka.

7. Sprejme se tudi poprava v „Učiteljskem Tovarišu“ z dne 21. maja, točka 6, in se prekliče beseda „v bodoče“, ker bi se moralo glisati „takoj“.

Vse resolucije so odposlane Zavezi v uvaževanje. Kot delegata za Zavezo sta bila soglasno izvoljena tovariš Kobal in tovarišica Kosmačeva.

Po izčrpanem dnevnem redu je zaključil predsednik zborovanje z zahvalo za lep obisk in z vzklikom: „V organizaciji, edinosti in delu je moč, napredek in sreča naša in našega naroda!“

+ **Belokranjsko učiteljsko društvo** je zborovalo 7. t. m. ob 2. pop. v Crnomlju. Navzoči so bili skoro vsi člani! Čast našim zavednim Zavezarjem!

Po običajnem pozdravu predsednika tov. Mikoliča se preide na dnevni red.

Prebere in odobri se zapisnik zadnjega zborovanja. Prebero se tudi došli dopisi, med drugim, da je dovolil okrajni šolski svet udeležencem pouka prost dan, ki se pa ina nadomestiti, proti čemur navzoče učiteljstvo protestiralo. Nato je tov. Hude podal nekoliko točk k novemu (Gangl-Fleretovem) šolskem zakonu, naj bi se izpremenile. Vse točke so bile smeljito premišljene in docela utemeljene. Učiteljstvo je poslušalo z velikim zanimanjem in razvila se je dolgotrajna debata, v katero so posegli vsi navzoči.

Tov. Račić predlaga, naj se odpravijo krajni šolski sveti, ki so coklja pri šolstvu (Glej „Tovariša“ št. 23!) Tudi se skleni naprositi Zavezo, naj vpliva višji šolski svet, da se enorazrednica v Adlešičih razširi v dvorazrednico.

Predlaga se, da naj društvo posreduje, da preskrbi okrajni šolski svet za vse šolske sobe slike našega kralja, obojnosno regenta.

Izvolita se delegata za prihodnje delegacijsko zborovanje Zaveze.

Z velikim navdušenjem se sprejme resolucija:

„Udeleženci zborovanja Belokranjskega učit. društva so sklenili na svojem rednem zborovanju dne 7. junija t. l., da načeloma odklanjajo vsakega okrajnega kakor tudi višjega šolskega nadzornika, ki je bil pristaš bivšega deželnega glavarja dr. Susteršiča.“

Resolucija se je poslala Zavezi. Razgovarjali smo se še o raznih stanovskih vprašanjih, in prehitro je minil čas. Tovariš predsednik je zaključil zborovanje, poudarjajoč, kako važni so naši sestanki, katerih se učiteljstvo vedno udeležilo. Zahvalil se je za polnoštevilno udeležbo.

+ **Učiteljsko društvo za konjiški okraj** je zborovalo dne 22. maja t. l. v Konjicah. Udeležba je bila kakor ponavadi dobra. Zborovanju je med drugimi gosti tudi prisostvoval vodja okrajnega glavarstva prijatelj šole in učiteljstva, gosp. Karlo Trstenjak. Z daljšim govorom je predsednik tov. Bobič otvoril zborovanje ter srčno pozdravil vse navzoče. Spomnil se je nekdanjega predsednika, dolgoletnega

člana in sedanjega predsednika tovariša Brumna, ki se je preselil iz našega okraja, ter mu žele obilo sreče na njegovem novem mestu.

Dopisov tokrat ni bilo nobenih. Poročilo tov. tajnika o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju se je vzelo z odobravanjem na znanje.

Nato je tov. predsednik zanimivo in pregledno podal svoja mnenja k Zavezi-nemu načrtu glede preustrojitve narodnega šolstva in narodne vzgoje.

Predlogi, ki so se po precej živahni debati sprejeli, so se odstopili Zavezi v uvaževanje.

Ker so naša društvena pravila že zastarela in ne odgovarjajo več današnjim razmeram, se je sklenilo Zavezo naprositi, naj nam sporoči, ali smatra sedanji čas za primeren, da sestavimo nova pravila, in če nam more z vzornimi pravili ustreči.

Predlog glede zvišanja članarine na 48 K se je soglasno sprejel. Pač pa društvo že sedaj odločno protestuje proti temu, da bi tudi učitelji poročene učiteljice morale plačati polno članarino.

Okrajni šolski svet se sklone naprositi, da posveča obravnavi šolskih zamud večjo pozornost ko do sedaj, sicer ne pridemo do nobenega reda.

Ker je bil s tem dnevi red izčrpan, je zatvoril tov. predsednik zborovanje, zahvaljujoč se za mnogoštevilni obisk in zanimanje, ki ga je večina kazala pri razpravah. Golež.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v sredo, dne 2. julija 1919 ob 10. uri v šoli pri Sv. Jederti nad Laškim. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu hospitacija v 2. razredu ter predavanje tovariša F. Zupančiča o temi: „Nekaj o naših najnavadnejših pravopisnih grehih.“

Glasom razglašala okrajnega šolskega sveta je za udeležnike dan pouka prost.

Zborovanja se udeležijo tudi okrajni šolski nadzornik, ki bo ob tej priliki zaprisegel navzoče učiteljstvo laškega okraja.

Zaradi kosila se naj posamezniki ali šolska vodstva oglase pri tovarišu Jak. Pukmeistru, nadučitelju pri Sv. Jederti.

Ne le važnost in zanimivost posameznih točk vzporeda, marveč tembolj stanovska zavednost zahteva polnoštevilne udeležbe. Odbor.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 6. julija, ob 1/2 9. v Šmarju po sledečem vzporedju:

1. Odobritev zapisnikov.
2. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju.
3. „Dve leti vojaški učitelj v Srbiji;“ poroča tovariš Kveder.
4. Volitev delegatov za Zavezo.
5. Slučajnosti.

K mnogobrojni udeležbi vabi — T. K u r b u s, t. č. predsednik.

+ Celjsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo dne 6. julija t. l. točno ob 9. uri predpoldan v mestni deški šoli po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in stanovske zadeve. 3. O načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje — predava gosp. ravnatelj Schreiner. 4. Nadaljevanje predavanja tovariša Kvedra: Moji doživljaji v Srbiji. 5. Predlogi in slučajnosti. Pri tem zborovanju zaprisegel bode tudi okrajni šolski nadzornik g. L. Černej navzoče učiteljstvo.

Zbog tega se vabijo vse tovarišice in tovariši, da se polnoštevilno udeležijo zborovanja. — A. Sirk, t. č. predsednik.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje 10. julija 1919 ob pol 11. uri v risalnici dekleškega doma z običajnim vzporedom. Pri zborovanju bode predaval gospod ravnatelj Schreiner „o določevanju rastlin“. Ker je predavanje gospoda ravnatelja obširno, bomo zborovali do I. ure. Zaradi obeda naj se vsak zglesi pred zborovanjem pri predsedniku. Z ozirom na to, da je to zadnje zborovanje v tem šolskem letu, pričakuje polnoštevilne udeležbe odbor.

Kronika.

= Popolno vseučilišče v Ljubljani. Ministrski svet je razpravljal o jugoslovanskih vseučiliščih ter je sklenil, da se otvori v Ljubljani slovensko vseučilišče z medicinsko, modroslovno, juridično, tehniško in bogoslovno fakulteto. S tem je popolno vseučilišče v Ljubljani zagotovljeno.

= S slovanskih vseučilišč. Belgraj-skemu in zagrebškemu vseučilišču bo priključena poljedelska fakulteta. — Na češkem vseučilišču v Pragi sta se habilitirala 12. t. m. Slovenca dr. Alfred Šerko kot docent za živčne in duševne bolezni ter dr. Albert Botteri kot docent za očesne bolezni.

= Kranjsko šolstvo v polpretekli dobi in Dimež-strah kranjske dežele. Naše vseučiliško vprašanje bo v kratkem ugodno rešeno. To, kar se je Avstrija

branila 100 let nam dati, dobimo sedaj prvo leto v Jugoslaviji. Da se je pa stvar tako dolgo zavlekla, krivi so tudi naši mogotci, ki so bili zadnji čas na krmilu. Napredna večina deželnega zbora je že pred leti ustanovila polmilijski fond za univerzo ali ljudska stranka, ki je prišla za njo na krmilo, je pričela ta zaklad porabljati za druge namene. Delala je pač v smislu avstrijske vlade, da Slovenci ne potrebujejo vseučilišča, ker ta bi zaprl pot Nemcem v naše urade, kjer so vedno dobivali najboljša mesta. Seveda mož, ki je vedno hrepenel po ministrijskem stolčku, se ni smel zameriti dunajski vladi. Ta kulturni Dimež je pa delal z vsemi močmi tudi proti splošni ljudski izobrazbi. Ljubljansko mesto je hotelo že pred 15 leti ustanoviti meščansko šolo v Ljubljani, ali deželni odbor je na Dimežev ukaz to preprečil. Najbrže je stal deželni glavlar na stališču, da se dá neuko ljudstvo lažje v temi voditi in tudi za sebične namene izkoriščati. — Sedaj pa, ko ta nekdanji strah kranjske dežele živi v pregnanstvu, se je vse drugače zasukalo. V jeseni že dobimo vseučilišče in tudi za srednji stan prepotrebne meščanske šole. Tako se obrača v Jugoslaviji vse na bolje!

= Nadaljevalno šolstvo. Vsled odredbe višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 19. maja t. l. št. 7105 je imel odsek v svrhu sestave načrtov o ureditvi nadaljevalnih in nižjih strokovnih-trgovskih, obrtnih, kmetijskih in gospodinskih šol dne 14. junija vkupno posvetovanje. Tega posvetovanja so se udeležili gg. ravnatelj H. Schreiner (predsednik); vladni svetnik Ivan Subic, ravnatelj Förster, ravnatelj Gogala, ravnatelj Rohrman, nadučitelj Dimnik, dr. Murnik, dr. Stempihar in stavbeni mojster Ogrin.

= O pomanjkanju strokovnih učiteljev za meščanske šole. V kratkem se ustanove meščanske šole v Ljubljani, Trzinu, Ribnici, Ptuj in morebiti še kje drugod; manjkalo pa bo izprašanih učiteljev. Krivda temu je največ ta, da je zadnji kranjski deželni zbor bil velik protivnik meščanskih šol, na Stajerskem so se pa ustanovljale le v nemških krajih, edino Zalcu so jo gospodje v Gradcu milostno dovolili. — Slovensko učiteljstvo torej ni imelo se pripravljati za izpit posebnega veselja. Prvi čas si bomo morali tedaj pomagati s suplenti, to je z ljudskimi učitelji, ki imajo resno voljo se pripraviti tudi na izpit za meščanske šole. S pomočjo svojih tovarišev, že izprašanih strokovnih učiteljev, jim to tudi ne bo delalo posebnih težav. Najlažje bo pa za tiste, ki so pred učiteljskim dovršili kako meščansko šolo.

Najbolj nam primanjkuje izprašanih moči za 2. in 3. stroko. Zategadelj pa bi bilo potrebno, da bi se že s prihodnjim šolskim letom otvoril vsaj za ljubljanske mlajše učitelje, ki nameravajo delati izpit za meščanske šole, — učni tečaj in sicer za matematiko, fiziko in opisno geometrijo in risanje. Za druge predmete pa večinoma zadostuje privatna pridnost. Taki tečaji se tudi lahko vrše zvečer, ker treba je le par ur na teden za vsak predmet. Obiskovali bi jih v prvi vrsti neizprašani suplenti (suplentinje) ljubljanskih meščanskih šol, pa tudi mlajši učitelji iz najbližje okolice, ki bi imeli namen — pripravljati se za izpit. J. B.

Popravek. V Potemiki „Kdaj naj pričnemo s srbohrvatskim poukom?“ naj se čita „sklanjatelj samostalnikov“ namesto — sklepanju samostalnikov.

= Izpit učne usposobnosti za strokovno-osnovne šole. Dragi tovariša! Predelala si doslej Bežkove „Osnovne nauke iz dušeslovja“ in Ozvaldovo „Psihologijo“. Kaj imaš od tega? Med Tabo in tovarišem, ki se zadovoljuje s pičlimi psihološkimi drobtinami, s katerimi so ga pitali na učiteljsku, je že sedaj skoraj taka razlika, kakor med stavbenim inženjerjem in zidarskim mojstrom. Zidarski mojster ve le iz izkušnje, zakaj mora uporabljati tako in tako gradivo, inženjer pa mora znati to znanstveno razložiti. Tudi Tvoj tovariš ima n. pr. navado, da napoveduje smoter vsake lekcije. Vprašaj ga, zakaj tako postopa! Odgovoril Ti bo: „Skoraj vsi metodiki priporočajo ta postopek,“ ali pa kaj sličnega. In če bi Tebe kdo vprašal? Kako samozavestno bi se sklicevala na poglavje, ki govori o pogojih pazljivega dojemanja; dokazovala bi, da predmet lažje dojamemo, ako zaznatek ali občutek, ki ima priti, že pričakujemo itd. Koliko takih primerov bi se dalo navesti. Ker se bliža konec šolskega leta in imamo več dela nego sicer, se hočemo do 15. julija pečati le z logiko. Kakor sem že zadnjič omenil, je Ozvaldova „Logika“ razprodana, zato si moramo pomagati s kako nemško, n. pr. s Höflerjevo. Intenzivneje študirajmo zlasti drugi del (nauk o definiciji, razdelitvi, dokazu in o metodi)! — I. Magerl — Velikovec.

= Odprava cenzure. Iz Beograda javljajo: Ministrski svet je razpravljal o odpravi cenzure. Ministrski svet se je

sporazumel glede omejitve cenzure, ki se opravi z ozirom na vprašanja notranje politike, vzdrži pa edino le glede vprašanj zunanje politike, vojaških zadev in zagovarjanja protidržavnega gibanja.

= Stoletnica rojstva Abune Solimana. Dne 6. julija t. l. bo preteklo sto let, kar je bil v župniji Skocijan pri Mokronogu rojen svetovnoznani afrikanski misijonar dr. Ignacij Knoblehar — Abuna Soliman. Zagledal je luč sveta 6. julija 1819 v vasi Skocijan M. št. 6, v hiši, ki dandanes stoji nasproti župni cerkvi. Starša sta bila Ignacij Knoblehar, mesar, in Uršula roj. Stamcar, botra pa Janez Bahar in žena Jera. Krstil ga je kaplan Ivan Brečecnik. Rojstna hiša je prešla tekom časa v druge roke. Knobleharjev ni več v Skocijanu, izselili so se od tu v Rajhenburg na Stajersko. Leta 1867. so postavili dr. Ignaciju v škocijanski župni cerkvi spomenik. Vzidali so zid na moški strani ladije proti koru kamernito ploščo, v katero so vdobljeni v kratkih potezah vsi glavni dogodki njegovega tako delavnega in požrtvovalnega življenja.

= „Mir“, glasilo koroških Slovencev, je zopet začel izhajati v Celovcu. Tudi „Mir“ je moral za časa nemške strahovlade prenašati in čutiti trdo nemško pest. Tiskarno „Družbe sv. Mohorja“, kjer se tiska, so Nemci rekvirirali zase in jo stavili pod sekvester. — Okupacija tiskarne je trajala tri tedne. Nemški svetrodci so več premakljivih stvari odnesli s seboj, pustili pa so tamkaj vojaški „kavalet“, kjer je noč in dan spal vojaški policaj, ki je nadziral tiskarniško osobe. Sedaj nadaljujejo s tiskanjem Mohorjevih knjig.

Hej, Kačurji izza leta 1899! Veste li, da jih imamo že 20 za seboj? Bilo je 17. julija, ko smo pri Virantu preštevali denarce, dohodke tiskarijenskega koncerta v Kamniku. Bilo je 94 fl. 3 kr., ki sva jih z Lenarčičem ponesla v Vašem imenu Učiteljskemu konviktu. In kaj smo si zaobljubili na razstanku pri komerzu? 5? 10? 15? — 20! Bila je obupna, trnjeva pot preko klancev in zredčile so se naše vrste. Preštejmo jih, ki niso omagali! 17. julija 1919 ob 2 uri v restavraciji Narodnega Doma! Vsakdo podaj kratek opis svojega delovanja. Pošljite mi svoje naslove in v svrhu statistike mi poročajte za koliko glav se vam je pomnožila družina. (Gostje dobrodošli!)

Josip Lapajne — Cerklje.
= Prof. Janez Scheinigg. Kakor javlja „Mir“, je v Celovcu, dne 3. t. m. umrl prof. Janez Scheinigg, koroški Slovenec, ki si je pridobil velikih zaslug za proubo koroških Slovencev. Izdal je „Narodne pesmi koroških Slovencev“, kate so vzbudile veliko pozornost. Z njim je legel v grob zadnji starešina koroških prvoboriteljev.

= Proti alkoholu. Deželna vlada za Slovenijo je ustanovila na poverjeništvu za socialno skrb poseben protialkoholni oddelek, ki bo nadziral izvrševanje vladnih odredb, tičočih se alkoholizma, nadziral bo gostilnice in prodajo alkohola, skrbel za protialkoholni pouk in tozadevno propagando zlasti v šolah, vojašnicah in kaznilnicah, skrbel bo za alkoholike in njihove družine ter bo zbiral protialkoholno statistiko. Prav je, da se boj proti alkoholu začne že enkrat čisto po načrtu. Le na ta način pridemo do uspeha.

= Vidov dan bodo v soboto, dne 28. t. m., praznovali vse šole v območju deželne vlade za Slovenijo s primernimi šolskimi slavnostmi. Tega dne ni pouka. Tako je odredil višji šolski svet v Ljubljani.

Polemika.

IVAN MICHLER:

Telovadba in šport.

V „Učit. Tov.“ z dne 4. junija 1919 je tovariš Stenovc pričel s polemiko glede sestave podrobnega učnega načrta za telovadbo in izrazil bojazen, da ta ne bo odgovarjal vsem potrebam novejšega časa, posebno pa še potrebam prihodnosti ne. Ko sem meseca januarja t. l. zopet nastopil civilno službo, sem se že resno pečal z idejo ref. tel. vzgoje. Kot star športnik, državno izprašan učitelj telovadbe za srednje šole in velik ljubitelj prirode nisem potreboval za to idejo vzpodbude ravno iz časopisov, kakor misliš tov. Stenovc — nastala je v meni že leta 1914 na Dunaju, kjer sem po dokončanem kurzu položil državni izpit za telovadbo.

Vrnivši se v domovino, sem pa tudi jaz začel zopet iznova učiti se „Marsch eins“.

Toliko glede postanka ideje, da ne bo nihče v zmoti.

Nadalje se tov. Stenovc obrega v to, da sem v članku v „Učit. Tov.“ z dne 7. maja t. l. pod naslovom „Tel. vzgoja, šport in sola“ popolnoma prezrl telovadbo, da nisem omenil niti turnvereinskega tel. sistema, niti Tyrševega, dasi nista tako daleč kot Amerika in da nisem omenil uspehov sistematične telovadbe slovenskega Sokola.

Ze naslov sam „Telesna vzgoja, šport in sola“, če ga dobro premisli, mu lahko utemelji, zakaj sem vse to izpustil. Saj ni bil namen članka opozoriti javnost na telesno-vzgojni pomen telovadbe, ker je itak že vsakemu znan, pač pa na telesno-vzgojni pomen lahke atletike in drugih športov, ki so pri nas še malone docela nepoznani. Mislim torej, da je bil napad tov. Stenovca na mojo osebo, češ, da popolnoma preziram Sokola in njegove zasluge, čisto neutemeljen in prenagljen, zato mu tudi jaz prav prijateljsko svetujem, naj bo drugi pot previdnejši.

Preden zaključim, se tov. Stenovcu tudi najlepše zahvaljujem za prijazni nasvet, da naj predelam Tyršev telovadni sistem — prišel je prepozno!

Kar pa se tiče podrobnega učnega načrta za telovadbo, ga lahko v toliko umirini, da ga dosedaj sploh ne sestavljam — v Gašparijevem smislu ga itak nisem nameraval — iz različnih razlogov.

S tem zaključujem vsako nadaljnjo polemiko o tej temi.

„Slovenec“ z dne 15. junija 1919, št. 136, poroča „izpred sodišča“ o tožbi profesorja Rudolfa Grošlja proti profesorju dr. Josipu Menceju. Kot priča je bil tudi zaslišan upravni gospodarski poročevalec višjega šolskega sveta, vladni svetnik g. dr. Fran Skaberne. Po „Slovenčevem“ poročilu je g. dr. Skaberne izpovedal, „da je nabiral prof. dr. Mencej material in ga izročil ravnatelju Dimniku, ki je poročal o njem višjemu deželnemu šolskemu svetu“. Pooblaščenici smo izjavili, da ravnatelju Dimniku niti znano ni bilo, da se profesorja Rudolf Grošelj in dr. Josip Mencej tožita in sploh o tej tožbi ni nikdar govoril ne s profesorjem Grošljem in ne s prof. dr. Mencejem. Tudi ni prof. dr. Mencej nabral material izročil ravnatelju Dimniku in leta tudi ni nikdar poročal o njem višjemu šolskemu svetu. Gospod dr. Skaberne se je izjavil napram ravnatelju Dimniku, da teh zgoraj omenjenih besedi ni govoril pri razpravi in to potrjuje tudi g. prof. dr. Mencej. Ne vemo, kako pride „Slovenčev“ poročevalec do popolnoma napačnega poročila.

Iz Jugoslavije.

— Višji šolski svet. Na III. redni seji višjega šolskega sveta dne 12. junija 1919 so se stavili predlogi poverjeništvu v osebnih srednješolskih zadevah. Oddalo se je več stalnih učnih mest, upokojilo več učnih oseb, oddalo stalno mesto šolskega sluga na moškem učiteljsku v Mariboru. — Krajna občina Hrastje — Mota se preselila iz šol. okoliša kapelskega v šolski okoliš Volčja vas. Na osemrazrednih ljudskih s 6. razredom dalje in na meščanskih šolah v Ljubljani se uvede srbohrvaščina kot obvezen predmet; sistemizirata se dve učni mesti na I. dekleški ljudski šoli v Ljubljani za pouk v srbohrvaščini na deških in dekleških osemrazrednih ljudskih in meščanskih šolah v Ljubljani. — Poroča se o uspehu ureditve učiteljskih plač v območju deželne vlade za Slovenijo in se onim, ki so jim bili poverjeni posli ureditve, izreče priznanje in pohvala. — V območju policijskega rajona v Ljubljani se zaključijo šolsko leto za srednje, meščanske in ljudske šole istočasno. Razpravljalo se je o predlogu na poverjeništvu, naj se preosnuje državna gimnazija v Novem mestu v realno gimnazijo. — Pretresa se predlog na poverjeništvu o enakopravnosti hospitank na srednjih šolah z rednimi učenci. — Potrde se sklepi učiteljskih zborov o izključitvi nekaterih dijakov. — Imenuje se: v Maribek nadučitelj Miroslav Lešnik, učiteljica Albina Runovčeva in Franja Lešnikova, začasno Ljudmila Sepetova in Stanko Vavrič; na Muto nadučitelj Ivan Wommer, učiteljica Ana Wommerjeva in Marija Tomazičeva; v Vuhred nadučitelj Ivan Robič; v Veliko Nedeljo nadučitelj Jakob Preindl; v Kozje nadučitelj Robert Ivanuš; v Št. Jernej pri Ločah učiteljica Cirila Rakovčeva; v Konjice učiteljica Jelislava Serajnikova in učitelj Alojzij Malenšek; v Negovo nadučitelj Josip Koršec; v Slov. Bistrico učitelj Franc Karbaš in učiteljica Otilija Faigljeva; v Št. Peter-Radgono nadučitelj Karel Mavrič; za polit. okraj Ljutomer kot okrajni pomožni učitelj Igo Hauptman; v Muto-Vrata učit. žen. roč. del Alojzija Höblblov; v